

Asia

EU:n ja Persianlahden yhteistyöneuvoston huippukokous 16.10.2024

Kokous/tapaaminen

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

EU:n ja Persianlahden yhteistyöneuvoston (Gulf Cooperation Council, GCC) ensimmäinen huippukokous järjestetään 16.10.2024 Brysselissä. Asialistalla ovat erityisesti EU-GCC-yhteistyön prioriteetit, joihin kuuluvat kauppa ja investoinnit, energia, meriturvallisuus, ilmasto ja puhdas siirtymä, turvallisuus, humanitaarinen apu sekä kehitysyhteistyö, rajat ylittävät yhteydet sekä tutkimus ja innovaatiot. Lisäksi keskustelua käydään alueellisista ja geopolittisista kysymyksistä.

Huippukokouksessa EU:ta edustavat kokousta isännöivä Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja, komission puheenjohtaja, korkea edustaja sekä EU-jäsenvaltioista Eurooppa-neuvoston jäsenet. Suomea edustaa pääministeri Orpo. GCC:n puolelta rinnakkaispuheenjohtajana toimii Qatarin emiiri, sheikki Tamim bin Hamad Al Thani. Qatar on järjestön kiertävä puheenjohtajamaa tällä hetkellä. Huippukokousta edeltävänä iltana järjestetään lisäksi ulkoministereiden kokous, jossa aiheina ovat Lähi-itä ja Afrikan sarvi.

2. SUOMEN TAVOITE

Suomelle EU:n ja Persianlahden valtioiden, ml. näiden yhteistyöjärjestön GCC:n välisen yhteistyön kehittäminen on tärkeää EU:n globaalin roolin vahvistamiseksi sekä unionin intressien ja arvojen edistämiseksi. Suomi kannattaa strategisen vuoropuhelun vahvistamista GCC:n ja sen jäsenvaltioiden kanssa alueen poliittisen ja strategisen merkityksen lisääntyessä.

Suomi katsoo, että GCC-maiden kanssa on käytävä dialogia ja koordinaatiota vahvistettava turvallisuuskysymyksistä, erityisesti Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan, Lähi-idän alueen konflikteista sekä Persianlahden ja Punaisenmeren alueen turvallisuuskysymyksistä. Vuoropuhelua ja yhteistyötä tulisi lisätä myös humanitaarisen avun kysymyksissä.

EU:n ja GCC:n välillä on yhteistyömahdollisuuksia myös muun muassa meri- ja kyberturvallisuudessa, asevarustelun rajoittamisessa, terrorismin vastaisessa taistelussa sekä kriisivarautumi-

nessa. Suomi pitää tärkeänä, että tiivistyvän kumppanuuden puitteissa voidaan käsitellä luontevasti myös sellaisia kysymyksiä, joista osapuolet ovat eri mieltä. Suomen toiminnan perustana ovat demokratia, oikeusvaltioperiaate, ihmisoikeudet, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Suomi pitää tärkeänä strategisten kumppanuuksien solmimista EU:n ja GCC:n sekä EU:n ja yksittäisten GCC:n jäsenvaltioiden välille myös taloudellisten, kaupallisten ja investointisuhteiden vahvistamiseksi, ml. puhdas siirtymä ja digitalisaatio. GCC-alueen kanssa tehtävässä yhteistyössä on tärkeää ottaa huomioon myös sen erityisrooli merkittävänä energiantuottajana.

Suomi pitää tärkeänä sitä, että huippukokouksessa voitaisiin ilmoittaa EU:n valmius aloittaa kahdenvälisen strategisten kumppanuussopimusten neuvottelut v. 2025 jokaisen GCC-jäsenvaltion kanssa sekä tuoda esiin EU:n tahto strategiseen EU-GCC-dialogiin. Suomi tukee myös alueellisen vapaakauppasopimuksen edistämistä EU:n ja GCC:n välillä.

3. NEUVOTTELUTILANNE

EU:n ja Persianlahden arabimaiden yhteistyöneuvoston huippukokouksen tarkoituksena on jatkaa EU:n ja GCC-jäsenvaltioiden välisten suhteiden tiivistämistä ja siirtää sitä strategisemmalle tasolle. Tähän liittyy EU:n tarjous EU:n ja GCC:n välisestä alueellisesta kauppaa-/kumppanuussopimuksesta ja/tai kahdenvälisistä strategisista kumppanuuksista, joihin on mahdollista myös sisällyttää kaupan vapauttamista koskevia kirjauksia sekä EU:lle tärkeitä turvallisuutta ja teknologiaa koskevia elementtejä.

Sekä EU:lla että GCC:llä on intressi kehittää alueellista ja kahdenvälistä yhteistyötä. Vuodesta 1989 EU ja GCC neuvottelivat yhteistyösopimuksesta, minkä jälkeen siirryttiin neuvottelemaan vapaakauppasopimuksesta (Free Trade Agreement). Nämä neuvottelut tyrehtyivät kuitenkin vuonna 2008, mikä johtui osapuolten erilaisista näkemyksistä. Asiantuntijatasoisen keskustelun kuitenkin jatkuvat yhteisymmärryksen saavuttamiseksi avainkysymyksistä, mikä mahdollistaisi alueellisesta kauppasopimuksesta neuvottelemisen. Tällaiseen kauppasopimukseen voitaisiin sisällyttää yhteisiä kiinnostuksen kohteita, ml. liiketoimintaympäristön parantaminen, sääntely- ja tuliyhteistyö sekä kestävä kehityksen tavoitteet.

Kumppanuussuhde EU:n ja GCC:n välillä perustuu neljään pilariin: 1) poliittinen vuorovaikutus ja päättäjien sitoutuminen kumppanuuteen EU:n vuoden 2022 tiedonannon mukaisesti (Joint Communication on a Strategic Partnership with the Gulf); 2) turvallisuus: tuki YK:n peruskirjalle ja kansainväliselle oikeudelle, yhteistyö rauhan ja vakauden edistämiseksi; 3) talous: taloudellisen yhteistyön syventäminen hyödyntämällä mm. puhtaan siirtymän sekä uusiutuvan ja kestävä energian tarjoamia mahdollisuuksia; sekä 4) ihmisten välinen vuorovaikutus (people-to-people), jossa huomioidaan etenkin koulutus, tutkimus, kulttuuri, nuorten ja naisten voimaannuttaminen sekä turismi. Lisäksi jatketaan EU:n ihmisoikeusdialogia kaikkien kumppanimaiden kanssa kahdenvälisissä suhteissa.

EU:n ja GCC:n välisen yhteistyön tiivistäminen on edennyt EU:n tiedonannon 2022 jälkeen verraten myönteisesti. EU nimitti toukokuussa 2023 ensimmäiseksi Persianlahden erityisedustajaksi (EUSR) Italian entisen varapääministerin Luigi di Maion, jonka tehtävänä on kehittää vahvempaa, kokonaisvaltaisempaa ja strategisempaa EU:n kumppanuutta Persianlahden alueen maiden kanssa EU:n korkean edustajan johdolla.

4. TAUSTA

Kyseessä on ensimmäinen EU:n ja GCC-maiden välillä järjestettävä huippukokous, mikä korostaa kumppanuussuhteen tiivistymistä sekä sen merkitystä nykyisessä geopolitiisessa tilanteessa. Persianlahden yhteistyöneuvostoon kuuluvat Qatar, Bahrain, Kuwait, Oman, Saudi-Arabia sekä Yhdistyneet Arabiemiraatit.

Persianlahden alue on dynaaminen ja kehittyvä alue, joka muodostaa myös tärkeän portin Euroopan, Aasian ja Afrikan välille. Tiivistyvän yhteistyön avulla olisi myös helpompaa vastata yhä kasvaviin maailmanlaajuisiin haasteisiin kuten kansainvälisen oikeuden rikkomuksiin, sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestyksen kohtaamiin haasteisiin, konflikteihin, pandemioihin, energiaturvallisuuteen ja ilmastonmuutokseen.